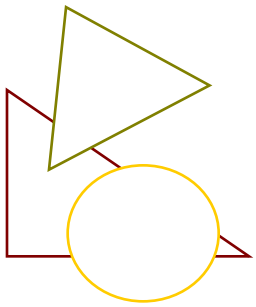
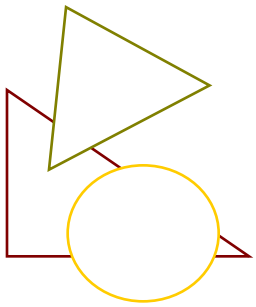

ЛЕКЦІЯ 2

Поняття методології наукових досліджень та її види

- 1. Методологія дослідження.
- 2. Фундаментальна та загальнонаукова методологія.
- 3. Загальнонаукові принципи дослідження.
- 4. Конкретнонаукова методологія. Методи і техніка дослідження.

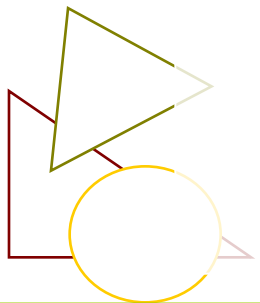

Ключові слова:

- *Ідея*
- *метод*
- *методика*
- *методологія*
- *діалектика*

- *мета*
- *завдання*
- *структура*
- *предмет*
- *засіб*
- *процедури*
- *умови*
- *продукт*

діяльності

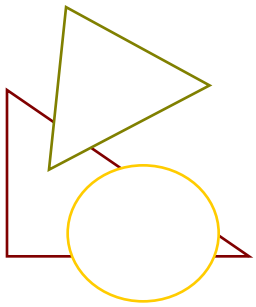
1. Наука як система знань. Основні поняття науки

- Накопичення наукових фактів у процесі дослідження - *творчий процес* - **ідея**

• Мета;
• Перспективи
пізнання;
• Практичне
перетворення
дійсності

продукт людського
мислення, форма
відображення
дійсності

історичне вивчення об'єкта
дослідження та **становлення** і розвитку
знань про нього

Отримання НОВИХ знань

парадигма

загальноприйняті
положення науки

парадокс

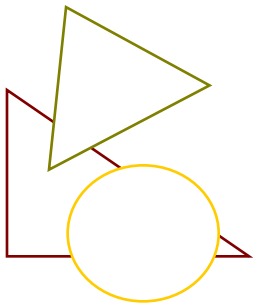

Незвичайна
ситуація

*нова
парадигма*

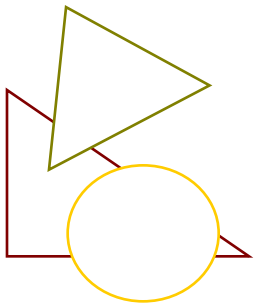

зміна уявлень
про об'єкт дослідження

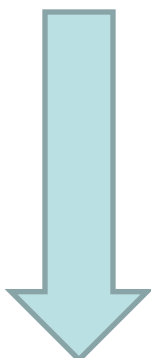
Методологія :

- вчення про **правила мислення** при створенні теорії науки,
- вчення про **науковий метод** пізнання;
- **теоретична основа** вчення;
- сукупність **методів** дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання

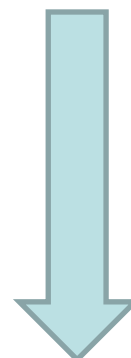

Методика

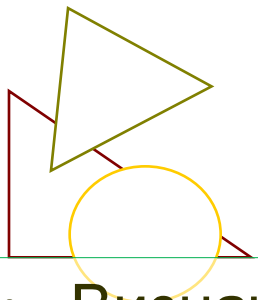
сукупність прийомів дослідження

техніка

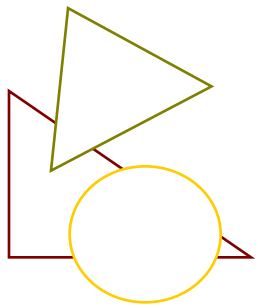

операції з
фактичним
матеріалом

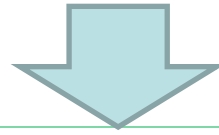

Функції методології:

- Визначення **способів здобуття** наукових знань;
- Передбачення особливого **шляху** досягнення певної науково-дослідницької мети;
- Забезпечення всебічності **отримання інформації** щодо процесу чи явища, що вивчається;
- Введення **нової інформації** до фонду теорії науки;
- Уточнення, збагачення, систематизація **термінів і понять** у науці;
- Створення **системи наукової інформації**, яка базується на об'єктивних фактах.

Методологія

концептуальний виклад :

- **мети**
- **змісту,**
- **методів дослідження**, які забезпечують **отримання** максимально об'єктивної, точної, систематизованої **інформації** про процеси та явища

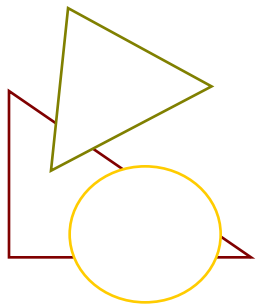
2. Фундаментальна та загальнонаукова методологія.

- визначає *загальну стратегію* принципів пізнання особливостей явищ, процесів, сфер діяльності

розглядає науку стосовно *практики, суспільства, культури* людини

вирішує завдання *вдосконалення*, оптимізації наукової *діяльності*

спрямована на вирішення *стратегічних*, а не тактичних завдань дослідження

Загальнонаукові принципи дослідження

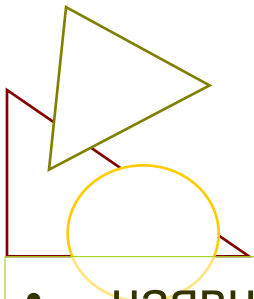
- історичний,
- термінологічний,
- функціональний,
- системний,
- когнітивний (пізнавальний),
- моделювання та ін.

Дозволяє дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей

вивчення історії термінів і понять, розробка або уточнення змісту та обсягу понять, встановлення їх взаємозв'язку і місця в понятійному апараті теорії, на базі якої базується дослідження

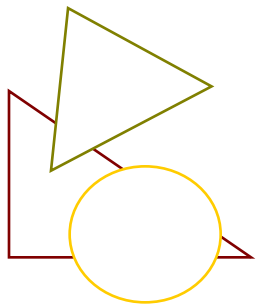
виділенні в системних об'єктах структурних елементів (компонентів, підсистем) і визначенні їхньої ролі (функцій) у системі

комплексне дослідження великих і складних об'єктів (систем), дослідження їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин.

Основні ознаки системи:

- наявність **найпростіших одиниць - елементів**, які її складають;
- наявність **підсистем** - результатів **взаємодії елементів**;
- наявність **компонентів** - результатів **взаємодії підсистем**, які можна розглядати у відносній ізольованості, поза зв'язками з іншими процесами та явищами;
- наявність **внутрішньої структури** зв'язків між цими компонентами, а також їхніми підсистемами;
- наявність певного **рівня цілісності**, **ознакою** якої є те, що система завдяки взаємодії компонентів одержує **інтегральний результат**;
- наявність у структурі **системоутворюючих зв'язків**, які об'єднують компоненти і підсистеми як частини в **єдину систему**;
- **зв'язок з іншими системами** зовнішнього середовища.

Системно-діяльнісний підхід

Потреба

Суб'єкт

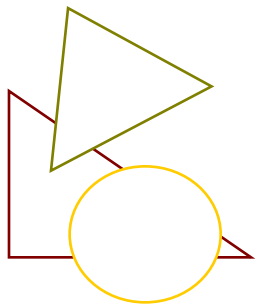
Об'єкт

Процеси

Умови

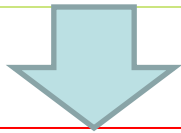
Результат

комплексне дослідження будь-якої сфери
людської діяльності

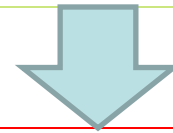

Діяльність

- *форма активності*, що характеризує здатність людини чи пов'язаних з нею систем бути причиною змін у бутті

динамічна система
взаємодії людини із
зовнішнім **середовищем**

специфічна
професійна, наукова,
навчальна тощо **форма**
активності людини

Мета діяльності

- зумовлена певною **потребою**,
задоволення якої потребує певних дій

- предмет діяльності
- продукт діяльності
- засіб діяльності
- процедура діяльності
- умови діяльності

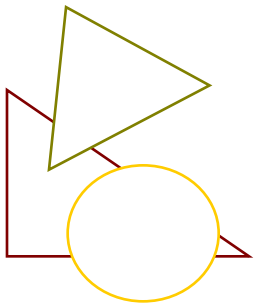
технологія (спосіб, метод)
одержання бажаного продукту

характеристика оточення суб'єкта
в процесі діяльності, соціальні
умови, просторові та часові
чинники тощо.

елементи навколишнього
середовища, які має суб'єкт
до початку своєї діяльності і
які підлягають
трансформації в **продукт
діяльності**

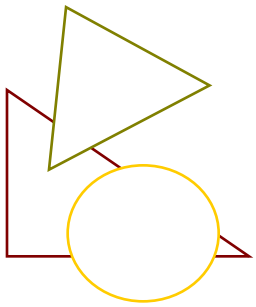
результат трансформації
предмета в процесі
діяльності

об'єкт, що здійснює вплив
суб'єкта на предмет
діяльності ("знаряддя праці"), і
стимули, що
використовуються у певному
виді діяльності

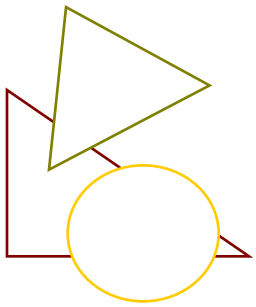
Конкретнонаукова методологія. Методи і техніка дослідження

- це **сукупність ідей** або специфічних методів певної науки, які **є базою** для **розв'язання** конкретної **дослідницької проблеми**; це **наукові концепції**, на які спирається даний дослідник

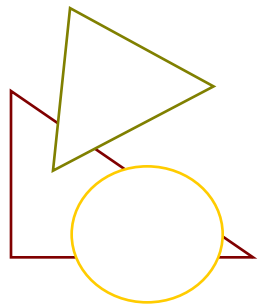
Напрями здійснення пошуку методологічних основ дослідження:

- вивчення **наукових праць відомих учених**, які застосовували загальнонаукову методологію для вивчення конкретної галузі науки;
- узагальнення **ідей науковців**, які безпосередньо вивчали дану проблему;
- проведення досліджень **специфічних підходів** для вирішення цієї проблеми професіоналами-практиками, які не лише розробили, а й реалізували на практиці свої ідеї;
- **аналіз концепцій** у даній сфері наукової і практичної діяльності українських учених і практиків;
- вивчення наукових праць **зарубіжних учених і практиків**.

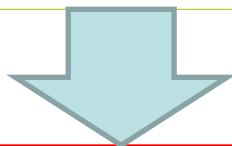
Концепція дослідження

- передбачувана **провідна наукова ідея**;
- **суперечності**, що виникають у процесі чи явищі,
- **стадії**, етапи **розвитку** (або тенденції)

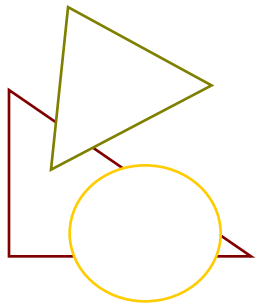

Метод

- **спосіб пізнання**, дослідження явищ природи і суспільного життя.
- **сукупність прийомів** чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих вивченню конкретного завдання

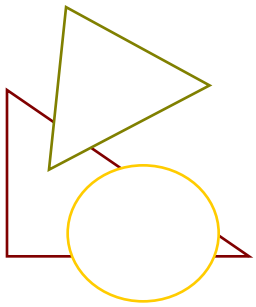

шлях, спосіб досягнення поставленої **мети і завдань дослідження**

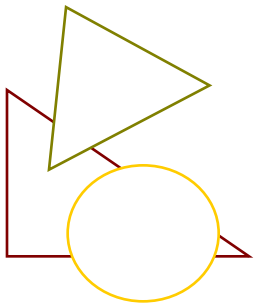
Методика

- **сукупність методів**, прийомів проведення будь-якої роботи;
- **система правил** використання методів, прийомів та операцій

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ №2

- Представити у вигляді презентації (4-5 слайдів):
- **концепцію** Вашого дослідження з майбутньої магістерської роботи
- **методи** здійснення дослідження;
- **ідеї науковців**, які безпосередньо вивчали обрану Вами проблему

Дякую за увагу!